

РІВНЕНСЬКА ОБЛАСНА ДЕРЖАВНА АДМІНІСТРАЦІЯ
УПРАВЛІННЯ З ПИТАНЬ ВЕТЕРАНСЬКОЇ ПОЛІТИКИ
РІВНЕНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ПСИХОЛОГО-ПРИРОДНИЧИЙ ФАКУЛЬТЕТ

СОЦІАЛЬНО- ПСИХОЛОГІЧНА РЕАБІЛІТАЦІЯ ВЕТЕРАНІВ

ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ
НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ
КОНФЕРЕНЦІЇ
(В МЕЖАХ ФОРУМУ З
ПІДТРИМКИ ВЕТЕРАНІВ,
ВЕТЕРАНОК ТА ЧЛЕНІВ ЇХ
СІМЕЙ «РІВНЕНСЬКА
ЄДНІСТЬ»)

Рівне

27-28 лютого 2025

РІВНЕНСЬКИЙ
ДЕРЖАВНИЙ
ГУМАНІТАРНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ

РІВНЕНСЬКА
ОБЛАСНА
ДЕРЖАВНА
АДМІНІСТРАЦІЯ

ПСИХОЛОГО-
ПРИРОДНИЧИЙ
ФАКУЛЬТЕТ
РДГУ

Соціально-психологічна реабілітація ветеранів. Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції, проведеної в межах Форуму з підтримки ветеранів, ветеранок та членів їх сімей «Рівненська єдність» 27-28 лютого 2025 року / Упорядники проф. Р. Павелків, проф. Н. Корчакова, проф. В. Безлюдна. Рівне, РДГУ, 132 с.

- Шукати сенси. Пошук сенсу у важких ситуаціях є потужним інструментом підвищення стійкості. Пошук сенсів може включати в себе роздуми над уроками, витягнутими з травматичного досвіду, допомогу іншим, які пережили аналогічні проблеми, або пошук способів вшанувати пам'ять близької людини, що пішла з життя.

- Підвищувати стійкість дітей, яка може включати допомогу їм у розумінні та обробці своїх емоцій, надання їм почуття безпеки та захищеності, а також допомогу в розробці стратегій подолання труднощів.

Висновки. Важливим чинником психологічної допомоги військовослужбовцям є підтримка, розуміння і прийняття. І звісно має значення інформаційна соціально-психологічна робота з членами родини військовослужбовців перед та після їхнього повернення додому. Завдання психологів, окрім прямої допомоги ветеранам, також є надання інформації для членів їх сімей про ознаки бойового стресу, ПТСР та особливості правильного реагування на їх прояви. При потребі – надання якісної психологічної або психотерапевтичної допомоги членам сімей, які переживають складні випробування або втрати. Кваліфікована психологічна допомога та сприятливий психологічний клімат в родині допоможе військовим адаптуватись й вийти на вищий рівень особистісної ефективності.

Список використаних джерел

1. Буряк О.О., Гіневський М.І., Катеруша Г.Л. Соціальна адаптація військовослужбовців. Збірник наукових праць Харківського університету Повітряних Сил. Харків : Харківський університет Повітряних Сил імені Івана Кожедуба, 2015. Вип. 2 (43). 212 с.
2. Варлакова Є.О. Роль і місце родин в адаптації та реабілітації учасників АТО. Психологічна допомога особам, які беруть участь в антитерористичній операції : матеріали Міжвідом. наук.-практ. конф. (Київ, 30 берез. 2016 р.) : у 2 ч. / ред. кол. : В.В. Чернєй, М.В. Костицький, О.І. Кудерміна та ін. Київ : Нац. акад. внутр. справ, 2016. 248 с.
3. Мельник А.П. Психологічна реабілітація військовослужбовців, що перебували в умовах бойових дій. Актуальні проблеми соціології, психології, педагогіки. 2015. № 4. С. 100–105.
4. Мозговий В.І. Реалізація концепції часткової психологічної реабілітації учасників АТО та членів їх сімей на базі санаторію «Остреч». Бочаровські читання : матеріали III Наук.-практ. конф. з міжнародною участю / МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків, 2016. С. 336.

Марциновський Віталій

*професор, завідувач кафедри біології, здоров'я людини та фізичної терапії
Рівненського державного гуманітарного університету*

Загоруйко Геннадій,

*професор кафедри біології, здоров'я людини та фізичної терапії
Рівненського державного гуманітарного університету*

ВИТОКИ ТА ПРИЧИНИ РОЗВИТКУ СИНДРОМУ ВИГОРАННЯ У БІЙЦІВ У ЗОНІ БОЙОВИХ ЗІТКНЕНЬ

Проблема професійного вигорання працівників різних галузей науки, техніки та виробництва набула актуальності в другій половині XX століття за кордоном, що було обумовлено у перш за все, суттєвим збільшенням навантаження та тривалості робочої доби до 10-12 годин [6]. Отож, північноамериканські і західноєвропейські суспільства, незважаючи на соціальні гарантії і високий рівень життя громадян, масово зіткнулися із явищами емоційної спустошеності, психоемоційного спаду, деперсоналізації, духовного виснаження [7]. В Україні проблема професійного вигорання військовослужбовців та

Форум з підтримки ветеранів, ветеранок та членів їх сімей «Рівненська єдність», 27-28.02.2025р.

працівників Національної поліції України набула актуальності з моменту початку великомасштабної війни із Росією [1, 2, 4].

Особливість та унікальність військової служби у воєнний час визначаються специфікою професійної діяльності військових у зоні бойових зіткнень. Виконання бойових завдань відбувається у складних психосоматичних умовах, які визначаються обмеженим часом для прийняття рішення в екстремальних умовах, невизначеною інформацією про противника, складністю рельєфу місцевості де відбувається бойове зіткнення з ворогом. Хронічний емоційний стрес, сильні емоційні переживання, негативно впливають на розвиток фізіологічних та біохімічних процесів в організмі бійців. Найчастіше у військовослужбовців розвивається стресовий стан в результаті одночасного спільного впливу екстремальних фізіологічних та психологічних чинників, а саме раптовий сильний біль від отриманого поранення, необхідністю виконання складного бойового завдання тощо. В наш час у зоні бойових дій відбуваються: потужне електромагнітне випромінювання, надмірні короткі та тривалі звукові коливання різних частот від вибухів різної потужності, гул реактивних двигунів літаків, низькочастотна вібрація земної поверхні від вибухів, гул від будівель що руйнуються тощо. Все це дуже негативно впливає на психосоматичний стан бійців у процесі виконання бойового завдання, при зіткненні з ворогом та його різноманітною військовою технікою. Доволі часто не витримуючи повсякденного психологічного тиску, військовослужбовці не просто регресують у своєму професійному розвитку, а й стають нездатні достатньо вмотивованими до виконання бойового завдання, до конструктивної роботи в групі, організації, у взаємостосунках з іншими людьми

До набору сучасних симптомів професійного вигорання військовослужбовців належать такі [5]:

- апатійність до процесу й результатів виконання бойових завдань,
- низькі рівні морального стану та внутрішньої культури,
- вне зниження продуктивності виконаних бойових завдань,
- зловживання алкоголем/або наркотиками,
- подружні та сімейні конфлікти,
- цинічне ставлення до навколишніх і суспільного життя в цілому,
- збільшення вагомості душевних розладів та ін.

У зоні бойових дій специфіка буднів військовослужбовців полягає в тому, що вони постійно перебувають під тиском фактора ризику життя, змушені виконувати завдання в умовах недостатньої та невизначеної інформації про ворога, місцевості де можливо раптом відбудеться бойове зіткнення. Тому вчинкові дії деяких бійців часто мають підвищене психо-емоційне навантаження, що може привести до відмови від виконання бойового завдання.

Бойовий стрес – психічне відображення стресової реакції у військовослужбовців у результаті впливу факторів бойової діяльності, вимагає розробки та впровадження психологічного захисту від його впливу [3]. Військові психологи розробили методики дослідження та діагностики вигорання у бійців у зоні бойових зіткнень. Це такі методики:

- методика «Дослідження синдрому вигорання» (за Дж. Грінбергом),
- методика діагностики рівня емоційного вигорання В. Бойка.

Отже, пріоритетними завданнями щодо попередження психосоматичної деформації та вигорання військовослужбовців є, зокрема, й дотримання гарантій соціальноправової захищеності, забезпечення особистої безпеки військовослужбовців, створення нормальних умов для їх службової діяльності, надання психологічної допомоги у вирішенні сімейно-побутових проблем тощо.

Список використаних джерел

1. Кісіль З., Кісіль Р.-В. Особливості феномену синдрому емоційного вигорання у працівників Національної поліції України. Соціально-правові студії. 2019. Випуск 4 (6). С. 111-123.

2. Лісовський П.М. Військова психологія: методологічний аналіз: навч. посіб. Київ: Кондор, 2021. 290 с.
3. Пузирьов Є., Ізвєков В. Бойовий стрес та його наслідки для військовослужбовців. Вчені записки ТНУ імені В.І. Вернадського. Серія: Психологія. Том 34 (73) № 1, 2023. С. 203-209.
4. Тараненко Р, Титаренко Ю. Синдром вигорання у військовослужбовців: етіологія, ознаки, психодіагностика, корекція, профілактика. Кропивницький: НВЦ УІАТАП, 2024. 5 с.
5. Хайрулін О.М. Психологія професійного вигорання військовослужбовців: [монографія] / Олег Михайлович Хайрулін; за наук. ред. А.В. Фурмана. Тернопіль: ТНЕУ, 2015. 220 с.
6. Maslach C. The truth about burnout: How organizations cause personal stress and what to do about it / C. Maslach, M. P. Leiter. – San Francisco: Jossey-Bass publishers, 1997. 156 p
7. Professional Burnout: Recent Developments In Theory And Research / eds.: W. B. Schaufeli, C. Maslach, T. Marek. – London: Taylor and Francis, 1993. 293 p. (Series in applied psychology: social issues and questions).

Ivashkevych Eduard

*Doctor of Psychology, Professor, Professor of the Department of
General Psychology, Psychodiagnostics and Psychotherapy of
Rivne State University of the Humanities*

Kharchenko Yevhen

*Dr. in Medicine, Professor,
Professor of the Department of Physical Rehabilitation and Ergo-Therapy of
Rivne Medical Academy*

INDIVIDUAL STYLE OF THE ACTIVITY OF MILITARIES

Recently, the attention of Ukrainian society has been focused on the Armed Forces, and this problem is being discussed by political leaders, experts and public activists. Such interest is caused by several reasons, the main one is Russian aggression against Ukraine. Attention to the state of the army and navy, their ability to defend the independence and territorial integrity of the country has become the most relevant in the entire period of our Ukrainian independence.

Modern military sphere faces various challenges, such as new technologies, geopolitical changes and a need to adapt to different types of threats. In this context, understanding and taking into account the individual characteristics of military personnel becomes an important component of strategic human resource management in the army. The study of the individual style can contribute to the formation of personalized approaches to the training, development and management of military personnel. The emergence of the concept of “style” in the system of psychological categories has aroused a great interest associated with the growth of expectations for the deepening of our knowledge about the nature of human intelligence. For many decades, the results of style studies have been interpreted through the prism of a certain initial content, which was embedded in the concept of “style”.

Effective leadership is a pressing issue of the militaries. A soldier's individual style can determine his/her ability to adapt quickly, to lead and to make decisions in stressful situations. Understanding these aspects will help us to develop personnel management strategies with the aim of improving the leadership qualities of military leaders. Despite that fact that the military profession is considered by us as a prestigious and universally one well-recognized in the society, there are serious problems that affect personnel turnover in this field. One of the main reasons for the departure of military personnel from the service is communication difficulties that may arise in the context of internal organization or interaction with colleagues. In addition, a low level of social security and the lack of sufficient material incentives also affect the desire of individuals to serve in

ЗМІСТ

Августюк Марія, Демидюк Володимир Способи зменшення негативного впливу румінації в учасників бойових дій	3
Березюк Тетяна Соціально-психологічний супровід ветеранів війни та членів їх сімей	5
Вронська Вікторія Нові виклики в умовах війни: стратегії відновлення фізичного та ментального здоров'я вихованців	8
Галатюк Михайло. Спортивна діяльність як інструмент фізичної реабілітації та соціальної інтеграції ветеранів	10
Галушко Любов, Амурова Яна Особистісна психокорекція військовослужбовця як передумова самозбереження ментального здоров'я	14
Галушко Олена Психологічна підтримка ментального здоров'я сімей учасників бойових дій	16
Герасимчук Оксана Особливості поглядів на психологічні теорії агресії	19
Гільман Анна Особливості психічного здоров'я осіб, постраждалих внаслідок війни	24
Главінська Олена, Главінська Еліна Стратегії психологічного відновлення військовослужбовців та ветеранів бойових дій	26
Гуцалюк Ігор Адаптивний спорт як інструмент відновлення ветеранів	29
Джеджера Ольга Досвід країн НАТО в роботі з ветеранами з ПТСР	31
Демчук Олена, Артемова Ольга Військові з інвалідністю: шляхи подолання комунікативних труднощів	34
Денищук Інна Психологічна підтримка дітей під час війни в умовах закладу освіти	36
Дружиніна Інна Особливості соціально-психологічної підтримки членів сімей військовослужбовців	39
Марциновський Віталій, Загоруйко Геннадій. Витоки та причини розвитку синдрому вигорання у бійців у зоні бойових зіткнень	41
Ivashkevych Eduard, Kharchenko Yevhen Individual style of the activity of militaries	43
Каплун Олег, Фількіна Тетяна Посилення резильєнтності поранених учасників бойових дій та ветеранів через медіаторів	46
Карповець Максим. Перформативні методики у реабілітаційній та корекційній практиці в умовах війни	48
Кравченко Оксана Роль закладів вищої освіти у розвитку ветеранського руху	50
Кулаков Руслан. Збереження психічного здоров'я військовослужбовців як соціально-психологічна проблема	52
Кулакова Лариса Особливості використання арттерапії у роботі з військовими і ветеранами	55
Лазоренко Борис Комплексне забезпечення психологічного особистості та спільноти в умовах війни	57
Луцик Галина. Особливості психологічної реабілітації після війни: гендерні аспекти	59
Лютко Оксана. Алгоритм взаємодії з людьми з психічними розладами	61
Матласевич Оксана, Котовська Юлія Роль екзистенційних аспектів у посттравматичному зростанні студентської молоді	63
Mykhalchuk Nataliia, Ivashkevych Ernest Teenagers' experience of the war situation in Ukraine	66

Мовчко Олег. ПТСР і нічні кошмари, як війна залишає відбиток у свідомості та несвідомому	68
Молочко Ярослав Нарцисичний симптомокомплекс як механізм подолання бойового стресу та психологічної травми	71
Нелюб Євген Активний туризм як засіб поліпшення психоемоційного стану ветеранів війни в Україні	74
Немеш Олена. Психологічна допомога ветеранам та їх родинам	76
Нечипорук Любов, Килушик Тетяна Особливості надання соціальних послуг внутрішньо переміщеним особам в умовах воєнного стану	78
Ніколайчук Галина, Ногачевська Інна Відновлення ментального здоров'я ветеранів у процесі вивчення іноземних мов	81
Оксенюк Оксана Стратегії втручання у соціальній роботі з внутрішньо переміщеними особами (ВПО)	84
Остапчук Микола, Філоненко Руслана Забезпечення активної реабілітації ветеранів наданням підтримки у сфері освіти	87
Павелків Віталій Емоційна регуляція у ветеранів: виклики та шляхи подолання	89
Павелків Катерина Роль сім'ї та громади у процесі реінтеграції ветеранів у цивільне суспільство	91
Письменний Сергій Вплив психологічних травм партнерів на подружні стосунки викликаних війною	93
Пономаренко Вадим Гігієна сну як ключовий фактор відновлення здоров'я ветеранів	95
Петрук Людмила Особливості соціальної інтеграції та адаптації внутрішньо переміщених осіб в територіальних громадах	98
Пуха Наталія, Широких Анастасія Проблема стресу у підлітків під час війни	100
Савуляк Вікторія Християнське консультування як напрям психологічної допомоги	103
Ольга Созонюк Вплив воєнних дій в Україні на психічне здоров'я здобувачів вищої освіти	105
Стасюк Марія Захищеність психологічна як передумова конструктивного подолання особистістю стресової ситуації в умовах війни	107
Стеца Наталія Соціальна інтеграція дітей військовослужбовців: труднощі та перспективи	111
Супрун Віктор Психологічне благополуччя вагітних жінок в умовах війни: стратегії адаптації	113
Сяська Інна Стратегія соціальної реабілітації ветеранів та членів їх сімей в умовах війни в Україні	116
Тетеря Костянтин, Кротенко В. Теоретичні аспекти травматичного досвіду. Посттравматичний стресовий розлад і феномен посттравматичного зростання	119
Трохимчук Ірина Відновлення ментального здоров'я ветеранів засобами природи	122
Черноус Тетяна, Гордійчук Ірина, Баранович Софія Роль см'ї у подоланні наслідків материнської депривації та шкільної адаптації дітей в умовах війни	124
Чернієнко О. Відновлення фізичного здоров'я учасників бойових дій з вадами слуху	126
Юрчук Олена Особистісна резильєнтність як умова ефективності взаємодії психолога з учасниками бойових дій та ветеранами	128

НАУКОВЕ ВИДАННЯ

СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНА РЕАБІЛІТАЦІЯ ВЕТЕРАНІВ.

**Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції,
проведеної в межах *Форуму з підтримки ветеранів, ветеранок та членів їх
сімей «Рівненська єдність»***

27-28 лютого 2025 року

Упорядники:
***проф. Р. Павелків, проф. Н. Корчакова,
проф. В. Безлюдна***

